

конкретному регіоні України використовується індекс регіонального людського розвитку, який є інтегральним показником, що відображає якість життя людини в конкретному регіоні в порівнянні з іншими регіонами нашої держави за оцінками їх демографічного розвитку, розвитку ринку праці, матеріального добробуту населення, умов його проживання, рівня освіти, стану та охорони здоров'я, соціального середовища, екологічної ситуації, фінансування людського розвитку за 91 індикаторами та свідчить про ефективність діяльності органів державного управління на регіональному рівні. В опублікованому звіті «Регіональний людський розвиток» за 2011 р. перші п'ять місць за інтегрованим показником посідають м. Київ, м. Севастополь, Харківська, Київська і Хмельницька області, Полтавська область знаходиться на 6 місці [6].

На основі проведеного дослідження встановлено, що покращенню якості соціально-економічного рівня життя в конкретному регіоні та країни взагалі сприятиме підвищення ефективності діяльності органів державного управління на регіональному рівні.

Література

1. Поспелова, Т.В. Дослідження методик розрахунку індексу людського потенціалу: проблеми та перспективи / Т. В. Поспелова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vamsu_du/2010_2/Posp_va.htm
2. Іляш, О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини / О.І. Іляш // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomika_pratsi_ta_sotsialno-trudovi_vidnosini_-_ilyash_oi.
3. Заславская, Т. И. Человеческий потенциал в современном трансформационном процессе / Т. И. Заславская // Общественные науки и современность. – 2005. – № 3. – С. 5.
4. Звіт з людського розвитку 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org>.
5. Звіт з людського розвитку 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hdr.undp.org>.
6. Регіональний людський розвиток : статистичний бюлетень / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uaport.net/uk/news/ua>.

УДК 336.1:504(477)

*П.В. Куциба, студент гр. 502-ЕФ
Науковий керівник: О.М. Дахно, ст. викладач
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка*

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Недостатність фінансових ресурсів місцевого самоврядування призводить до неможливості не тільки самофінансування, а й до поступового відмирання місцевої ініціативи, бажання забезпечити власними фінансовими ресурсами потреби розвитку регіону та поглиблення споживчого відношення до державних фінансових коштів.

Як переконає досвід розвинених країн, фінансові проблеми регіонів розв'язуються через надання місцевим органам влади стабільно закріплених дохідних джерел, розширення сфери місцевого оподаткування та реформування всієї системи міжбюджетних відносин у країні.

Ситуація, що склалася, позбавляє місцеві органи влади фінансової самостійності, на довгі роки закріплює залежність розвитку місцевої економіки і соціальної сфери від можливостей і бажання вищестоящих

органів влади вирішувати проблеми, що виникли в межах певної адміністративно-територіальної одиниці. Одним з найбільш ймовірних шляхів є підвищення частки власних доходів місцевих бюджетів. Абсолютно доцільним є включення до системи місцевого оподаткування екологічних податків.

Тим більше, що досвід екологічного оподаткування існує в багатьох країнах світу. У минулому вважалося, що обсяг природного капіталу є надто великим, а його ціна була близька до нуля або визначалася переважно інвестиціями в його господарське використання. Нині з'ясовується, що природний капітал, який залишився, стає дефіцитним, а отже, обмежуючим економічним чинником, що має знайти відображення в економічній політиці. Сучасний світ переходить від ери, в якій обмежуючим фактором був капітал, створений людиною, до ери, в якій обмежуючим фактором стає природний капітал, який залишився. Введення ресурсно-екологічних податків, є еколого-економічним інструментом, що дозволяє ефективно досягати як фіскальної так і регулюючої мети оподаткування. З одного боку, воно дозволяє трансформувати екологічно несприятливі фактори у внутрішні витрати виробництва, тобто запроваджуючи принцип «забруднювач платить». А з іншого, підвищити ціну природного капіталу через оподаткування ресурсів, спонукати до їх раціонального використання. На думку екологічних економістів, найбільш дієвим і соціально корисним буде часткове перенесення бази оподаткування з праці і доходу на ресурсопотік. Необхідно забезпечувати бюджетні доходи, але існуюча нині система оподаткування суттєво спотворює ситуацію, оскільки оподатковує працю і дохід за наявності високого рівня безробіття майже в усіх країнах і таким чином знеохочує саме те, чого суспільство найбільше прагне. А особливо актуальним таке положення є для українських реалій, коли не тільки рівень безробіття, а особливо низький рівень доходів є стримуючим фактором наповнення місцевих бюджетів. Введення екологічного оподаткування на місцевому рівні має бути поступовим, з часом дедалі більша частина бюджетного доходу органів місцевого самоврядування може бути отримувана від екологічного оподаткування, тих суб'єктів господарювання які спричиняють як виснаження, так і забруднення природного довкілля. Таке оподаткування діятиме як для отримання бюджетних надходжень, так і для заохочення до мінімізації забруднення. Така податкова реформа, що розширює податкову базу за рахунок збільшення екологічного оподаткування при зменшенні рівня оподаткування робочих місць, має стати ключовим моментом структурної перебудови, і вже почалася в індустріально розвинених країнах Європейського Союзу. В індустріальних країнах ОЕСР податки на зарплату і обов'язкові внески на соціальний захист зростали і склали у 1995 р. у середньому 25% всіх податкових надходжень, порівняно з 18% у 1965 р., а в країнах Європейського Союзу вони сягнули 45-47%. З огляду на це, зрозуміло, що компанії надають значно більшого значення зростанню продуктивності праці та скороченню робочої сили, ніж підвищенню продуктивності використання енергії та природних ресурсів. У результаті цього безробіття і екологічна деградація є більшими, ніж могли б бути. Вплив реформи оподаткування буде найбільшим там, де особливо

високий рівень оподаткування праці, як це має місце у більшості країн Європи, зокрема в Україні.

Еко-трудова податкова реформа теоретично обговорювалася з кінця 1970-х років, але почала ставати реальністю у 1990-х роках, коли Данія, Нідерланди, Швеція та Фінляндія, пов'язали введення еко-ресурсних податків зі зменшенням податків на індивідуальні доходи і фонд заробітної плати. Розширення податкової бази в них становило до 3% від загального обсягу бюджетних надходжень. Згодом до них приєдналися Іспанія, Італія, Франція, Німеччина і Великобританія. Між 1980 та 2001 роками обсяг екоподатків в країнах ЄС зріс більш ніж в 4 рази і в 2001 р. сягнув 238 млрд. євро, в основному за рахунок оподаткування різних видів енергоносіїв. В країнах ЄС також оподатковуються викиди шкідливих речовин в атмосферу (такі як окиси сірки, що спричиняють «кислотні дощі» та вуглецю, які є причиною «парникового ефекту»), водопостачання, скиди промислових вод, тверді промислові та побутові відходи, використання пестицидів та хлорних розчинників, спалювання відходів та використання звалищ відходів тощо. Велика увага впровадженню еколого-економічних механізмів регулювання національної економіки приділяється в Німеччині.

В сфері економічної політики Україні слід реформувати свою податкову систему згідно з принципом: більше оподатковувати споживання ресурсів і забруднення й менше – робочі місця і доходи, що може стати основою стратегії підвищення конкурентоздатності національної економіки в умовах глобалізації. Одним з перспективних варіантів для її започаткування могло би бути значне зменшення пенсійного податку з 32% до 22-24% від розміру зарплати, одночасно з запровадженням для підприємств та інших господарюючих суб'єктів податку на споживання електроенергії і нафтопродуктів, на послуги водопостачання і промислової каналізації, орієнтовно на рівні 10% від вартості енергоресурсів і послуг, при обов'язковій фіскальній нейтральності такого розширення податкової бази в рамках економіки в цілому та можливих тимчасових пільгах для підприємств, що обслуговують населення, зокрема житлово-комунального господарства. На переконання деяких промисловців еко-трудова реформа системи оподаткування є ледь не єдиною стратегією, що дозволить одночасно: ефективно збільшувати зарплату в процесі економічного розвитку; залучати інвестиції в технологічні інновації; зменшити витрати енергоносіїв та інших природних ресурсів через зменшення енерго- та матеріалоємності виробництва; зменшити шкідливі викиди і забруднення природного довкілля; здійснити ефективну структурну перебудову промисловості; також зменшити залежність від імпорту енергоносіїв, поліпшити торговельний баланс та підвищити національну безпеку країни.

Література

1. Вовк, В. *Принципи ресурсно-екологічного оподаткування та доцільність еко-трудової податкової реформи в Україні (2007–2009рр.)* / В. Вовк // «Українська асоціація Римського клубу».
2. Бець, М.Т. *Екологічне оподаткування в Україні та його перспективи* / М.Т. Бець, О.В. Безпалова // – УкрДЛІТУ. Науковий вісник. – 2004. – вип. 14.7.
3. Патлатий, П. *Чи потрібен податок на вуглець?* / П. Патлатий // Кореспондент. – 2008. – №22.
4. Якушик, І.Д. *Податкові системи зарубіжних країн: Довідник* / І.Д. Якушик, Я.В. Литвиненко. – К.: «МП Леся», 2004. – 480с. – Бібліогр.: С. 474-479